

Falchs

48

Grup de divulgació
 de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

MAIG 2008, NÚMERO 48

Mas Montconill (1ª part)

El mas Montconill va passar durant la primera meitat del segle XV per una etapa d'incerteses a causa de la manca successiva de descendents de gènere masculí. La pubilla Agnès va unir-se en matrimoni amb Mateu Martí, provinent de Balsareny, el qual no va tenir cap recança de canviar-se de nom i adoptar el de Montconill. Segurament va fer una aportació econòmica en entrar al mas, perquè segons una acta de 1455, la que era aleshores pubilla va reconèixer a Andreu Martí, propietari del mas Martí, que havia rebut d'ell tot el dot.

No se sap amb precisió quan el Mateu va arribar a Fals, però el 1434 ja constava que hi era, en ser designat com un dels administradors del mas Vilafruns de Balsareny, a causa de la defunció del propietari. El 1437 el Mateu va nomenar procurador al jurisperit Miró de Manresa, i el 1454, ell i la seva muller Agnès van donar poders per gestionar els seus afers al sabater Pere Comdals.

El Mateu i l'Agnès no va tenir successió masculina i el mas va passar a la seva filla Joana. Aquesta és va casar amb Bartomeu Rabaça o Rabassa, qui va adoptar aviat el sobrenom de Montconill. L'hereuer provenia del mas Rabaça o Rabassa de Sant Mateu.

El 1444 Bartomeu Rabaça, àlies Montconill, va permutar un mul per un altre del traginer Miquel de Casanova.

Vista nord

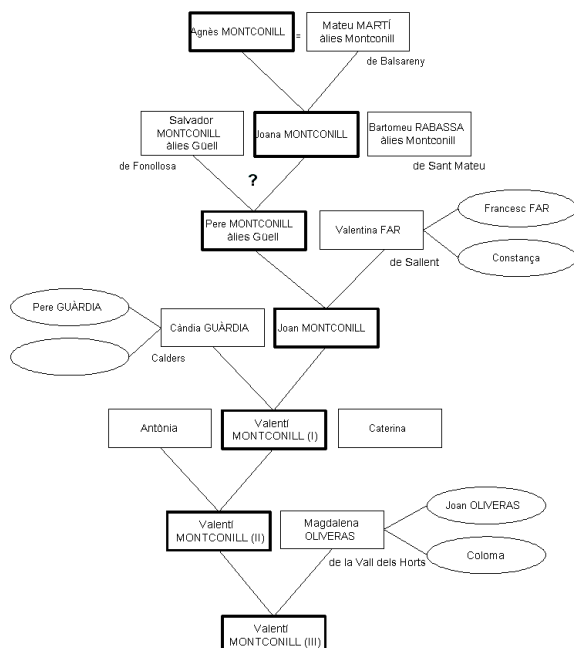
El gener de 1450, la vídua de Galzeran, Montserrat de Sentmenat va arrendar-li tota la recaptació del terme de Fals durant tres anyades, pel preufet de 120 lliures.

El Bartomeu i la Joana tampoc van tenir l'encert d'engendrar el fill baró que requeria la bona marxa del mas, i es van haver de conformar amb dues noies, la Joana i l'Agnès. El 1453 el Bartomeu ja era mort i aleshores la pubilla es trobava casada amb Salvador Güell, del mas Güell de Fonollosa.

El desembre de 1453, Salvador Güell de Fals va llogar a Valentí Torreblanca tota l'heretat Montconill, excepte un camp de sembradura d'un jornal d'extensió i una coma dita la Coma de les Tàpies. La hi va llogar per tres anys, començant a comptar el dia de la marededéu d'agost, pel preu de 12 florins d'or d'Aragó. Uns dies després, el Salvador va comprar per 15 lliures un tros de terra del mas Pla de Manresa a Bernat Dorta.

Alguna circumstància deuria frustrar l'arrendament perquè el dia de sant Joan, el juny de 1454, la pubilla va arrendar novament el mas amb totes les seves terres a Antoni Dalmau de Salelles, per un període de tres anys. L'arrendador estava obligat a menar el mas com un bon agricultor i a pagar un lloguer anual de 6 lliures i 12 sous. Els diners no els havia de pagar a la Joana, sinó que, en nom seu, els havia de donar a Vicenç del Grau, que era el col·lector de Fals del Marquès de Sentmenat.

Mentre tenien el mas llogat, la Joana i el seu home Salvador Güell vivien a Manresa, on el Salvador es guanyava la vida anant a jornal. El juliol de 1455 la Joana va signar conforme Joan de Gamisans, notari de Manresa, li havia pagat 38 sous per set mesades de la seva filla Agnès, que servia a cal notari. El salari de la minyona era de 66 sous a l'any. L'agost de 1456 l'Agneta va unir-se en matrimoni amb Guillem Soler i va rebre de la mare un dot

Entrada est i capella

de 15 lliures en moneda, unes tovalles i mitja dotzena de tovallons. El 1461 es van celebrar les noces entre la Joana, l'altra filla, i Pere Roses, un emigrant originari del lloc de Vilafranca de Roerga, del regne de França. El Roses exercia l'ofici de sastre a Manresa. En els tractes del matrimoni hi va participar la iaia Agnès, la vella mestressa, la qual va donar a la núvia 10 lliures en efectiu i dos censals morts de 12 lliures de capital cadascun. En el dot hi anava inclosa una donació de 5 lliures procedent d'una Pia Causa fundada pel sacerdot Joan Huguet de Cardona per subvencionar el casament de les donzelles del seu llinatge.

Una de les clàusules dels capítols fa: *...la dita madona Agnes promet que fara, tractara i dera obra ab acabament, tant quant en ella sera, que en Salvador Goell, habitant en lo dit mas de munt conil, fermera en los presents capítols en nom de sos fills, de no contravenir per nenguna forma en les coses donades ni promeses per la dita Agnes a la dita Johana, neta sua.*

Segons es desprèn d'aquesta clàusula de salvaguarda, sembla evident que la vella Agnès encara mantenia els seus drets, encara que el seu gendre Salvador Güell era qui dirigia l'activitat del mas.

Després d'ell va venir Pere Montconill, àlies Güell, que suposem deuria ser també un fill seu. La primera prova de la seva existència és la compra d'una somera que va fer el 1486 a Ramon de Capdeporch, ferrer i manescal de Manresa. El 1486 va comprar una altra bèstia, en aquest cas un rossí al mercader Joan Bonet.

Sabem la identitat de la muller del Pere per una acta de procura de 1492, en la qual Valentina, filla del difunt Francesc Far i Constança, va donar poders al seu home per reclamar i cobrar els llegats del seu pare, que havia mort intestat. La família Far era natural de Sallent, però en aquell temps residia a la Vila Nova del Comtat del Rosselló. Entre els anys 1493 i 1508 trobem al Pere diverses vegades en la documentació notarial, però són assumptes de poc interès que no cal ressenyar.

El Pere i la Valentina possiblement van tenir tres descendents; el Joan, el Salvador i el Mateu. El Salvador el trobem el 1544 habitant el mas Güell de Fonollosa, el mas d'on provenia la família, mentre que el Mateu estava establert a Manresa, on s'havia casat amb Francina.

De Joan Montconill en tenim les següents referències: El 1520, Joan Vila de Talamanca va reconèixer que el Joan

li havia pagat 30 lliures a compte del dot de la seva muller Isabel, potser una germana del Joan. El 1515 el Joan va comprar les herbes del mas Molins de Sant Martí de Torruella, les terres del qual termenejaven amb les seves. El 1516 va ampliar els terrenys de pastura amb les herbes del Mujal, un mas rònc, que Francesc Molins li va vendre a carta de gràcia per 65 lliures. El 1519 va deixar diners al mateix Molins, que malgrat ser hereu es guanyava la vida fent de sastre a Manresa. El Molins va avalar el préstec amb el Mujal. El 1520 va arrendar les terres per un període de quatre anys, i finalment el 1525, el Montconill va comprar tot el mas Mujal per 16 lliures. En la compravenda es fa constar que el mas està sota el domini del monestir de Sant Benet de Bages, que percep un cens anual de 13 sous.

En aquesta època també apareix un Antoni Montconill de Fals, que potser és un germà del Joan.

El Joan es va casar amb Càndia, filla de Pere Guàrdia de Sant Vicenç de Calders. En una època de 1513, el Joan i el seu pare van reconèixer haver rebut integrament el dot, a més de dues canes de bruneta i altres peces de roba. Del matrimoni format pel Joan i la Càndia en va néixer Valentí Montconill (I), el qual encara va conservar l'àlies Güell, com un indicador dels seus orígens.

El 1538 ja apareix signant com a testimoni d'un contracte. El 1544 es va casar la seva cosina Maria Anna, filla del seu oncle Mateu, i ell va aportar una tercera part del dot, segurament una obligació que tenia amb els parents com a hereu del mas. El 1547 va comprar dues càrregues d'oli a Valentí Homs, habitant al mas Besora de Joncadella. El 1548 va lluir el mas Güell, que es trobava empenyorat, mitjançant la venda d'un censal de 60 lliures a Valentí Homs abans esmentat. El 1548 va comprar una mula negra, per la qual en va pagar 18 ducats, i el 1570 un sac de llana blanca d'Urgell, que li va costar 13 lliures i 15 sous. El 1569 era Batlle del terme i el 1572 ho seguia essent. El 1574 va arrendar per 5 anys i 4 esplets un tros de bosc a Joan Janeras de Manresa, amb la intenció de convertir-lo en sembrat. El Montconill ofería l'era de casa seva per fer la batuda i el Janeras podia endur-se la palla a Manresa. Els límits del bosc quedaven establerts així: *... del cap de la coma fanassossa, tot axí com diu lo clot abastat ab un ginebre den jaumeandreu, y asso ab la llenya quey es en dit tros, a obs de fer rompuda, que tot tindra poch mes o menys una cortera y miga de sembradura, lo preu es sinquanta dos sous, pagadors lo die present...*

En la vida del Valentí hi va haver dues dones; l'Antònia i la Caterina. De fills en va tenir tres del gènere masculí i dos del femení. El Gaspar va entrar per matrimoni al mas Codolrodon de Sant Miquel de Castellar. El Melcior va instal·lar-se a Manresa, a la torre de l'honorable mercader Andreu Coll. A l'Esperança la va casar el 1569 amb Joan Homs, l'hereu del mas Torreblanca de Fals. La Beneta era filla de la Caterina i la va casar amb Cristòfol Pla, de Sant Martí de Torruella. Tant el primogènit Valentí com el Melcior van morir abans que el seu pare.

El 6 d'abril de 1594, a una edat certament avançada, el Valentí va fer testament. Va destinar 12 lliures per les cerimònies funeràries i algunes almoines per comprar ornaments pels tres altars de la parròquia. Va fer hereu al

nét Valentí.

Valentí Montconill (II) va fer capítols el 1563 amb Magdalena, filla de Joan Oliveres de la parròquia de Sant Benet de Bages. El dia que es van signar els capítols el pare el va fer hereu, amb una reserva de 100 ducats. La Magdalena era òrfena de pare, i per això va ser el seu germà Pere qui va entregar les 130 lliures del dot. El Valentí no va arribar a esdevenir l'hereu de Montconill, perquè va morir abans que el pare. L'herència va passar, com hem vist, a Valentí Montconill (III).

El 1598 ja estava al davant de la hisenda i va haver de

preocupar-se de pactar l'enllaç entre la seva germana Caterina i Valentí Tatger, hereu de la Tatgera de Talamanca. El dot havia d'anar d'acord amb la importància de les cases involucrades, i el de la Caterina va consistir en 300 lliures en diner i un aixovar contingut en dues caixes de fusta de noguer.

El 1614 va fer testament Domingo Mora, un treballador originari del bisbat de Tarba, que segurament estava de mosso a Montconill. Com que no tenia parents va fer hereu al seu amo, i també va llegar 25 lliures a la seva fiola Maria, una filla del Valentí i la seva muller Isabel.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa,
Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de
Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE
FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair, que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.